

m-Kvadrat

časopis

GRAĐEVINARSTVO I ARHITEKTURA

Broj 146 ■ Ljeto 2021. Cijena: 10 KM

VIVAX

*JEDNOSTAVAN ŽIVOT,
SAVRŠENI UREĐAJI*

RAZGOVOR S POVODOM: ZORANA UGLJEN, ARHITEKTICA

Samo ta neka koprena, satkana od sumnji, zamagljuje nam vid, dok ta kratka životna epizoda traje.

A zaista je kratka...

Zato tražiš znak da si i dalje na pravom putu...

Arhitekticu, mamu, penjačicu, Zoranu Ugljen sa upoznala kroz reportažu o skloništu za penjače iznad Blagaja. Uslijedio je prvi susret u Mostaru – hodajući gradom. I ne samo zato da ne sjedimo u zatvorenom zbog korone, nego, jer je tako ljepše, a usput mi je pokazala i Mostar. Ne onaj turistički, nego onaj kojeg mjeri korak pješaka i koji živi neki svoj život u čekanju obnove, iza leđa šarenih kulisa, koje pulsiraju oko Starog mosta. Mostar je grad u kojem je ova rođena Zadranka, odrasla u Beogradu, zasnovala dom. Idući za srcem, došla je i zaljubila se u grad na Neretvi, okružen stjenovitim planinama.

Zorana dijeli ljubav prema penjanju sa suprugom Vedranom, koji je instruktor sportskog penjanja i naravno, bio je i skakač sa Starog mosta. Danas, uz obitelj, Zorana ima manje vremena za penjanje, ali je ta veza itekako prisutna u dnevnoj arhitektonskoj praksi. Disciplina penjača, povjerenje u partnera „koji te osigurava u navezu“, utkana je u svakodnevni život. Kroz razgovor se stalno provlače paralelno sport i arhitektura.

Naš razgovor, s povodom, započele smo penjući se iz Blagaja, tačnije s parkinga podno ostataka tvrđave Herceg Stjepana. Vijugavom smo stazom, za 20-tak minuta, stigle do Ca'biner-a. Omalen zeleni proplanak uokviruju kamene gromade. Tek izbliza se vidi da su stijene obilježene i opremljene penjačkim oznakama i sidrima. U kućici je i popis svih smjerova s oznakama težina. Upravo nepredvidiv karakter planine, rodio je ideju o skloništu. I tu Zorana počinje priču:

ZUGLJEN: Kućica Ca'biner je produkt prožimanja arhitekture/dizajna/konstrukcije i freeclimbinga. Tu je moja težnja da se negdje izrazim, a pritom osjećam slobodna. To je on što freeclimbing pruža, osjećaj slobode, pa čak i kada ste prikopčani za stijenu i zavisite od partnera koji vas osigurava. To je sport koji najbolje prikazuje težnju da budemo slobodni, dostižemo visine, odvažni, neustrašivi, sami sa sobom i majkom prirodom dok je grlimo i rukama i nogama, a opet toliko zavisni od drugog ljudskog bića, dole na zemlji, koje nas osigurava - čuva da ne padnemo. Osjećaj - biti na vrhu smjera, je vjerovatno slično onom - biti na vrhu svijeta, želiš tu ostati neko vreme, sam, jasan, zadovoljan. Kad me pitaju što je najbolje kod penjanja, pored mnogih stvari, ističem glavnu - realan strah. Ne kažem da ga svi imaju, neki penju i free solo, neki su toliko dugo u tome da vjerovatno to rade po automatizmu, zato se meni sviđa što nisam toliko dugo u tome, pa ga uvijek osjetim kad ostanem sama gore. Onda ni jedna briga koja me muči u gradu nije stvarna. Stvaran je samo strah da ne padnem sad, kad sam se odvezala od svog osiguravača i stojim sama, samo vezana za sidro na vrhu smjera. Sloboda. Tad sam sebi na prvom mjestu. Ja. Onda ostali - djeca, muž, roditelji, brat, sestra, karijera, želje, putovanja, brige...

Ca'biner (od riječi carabiner) je prvo sklonište u prirodi za penjače u okviru nekog penjališta. Nalazi se u Blagaju, na sektru Rebro. Ovo je pionirski pothvat Alpinističko sportsko penjačkog kluba Neretva iz Mostara i prvi od planirana četiri skloništa koja će biti postavljena na četiri veća penjališta u Hercegovini – Sektor Stolac u Mostaru, Sektor Rebro u Blagaju, Drežnica i Sjeverna strana Veleža.

Budući da današnje sportske aktivnosti nerijetko povezuju nekoliko sportova, a da lokacije oko Mostara nude i stijene i vodu, ideja je da jedno od budućih skloništa možda pluta na vodi, no taj je projekt još u povojima.

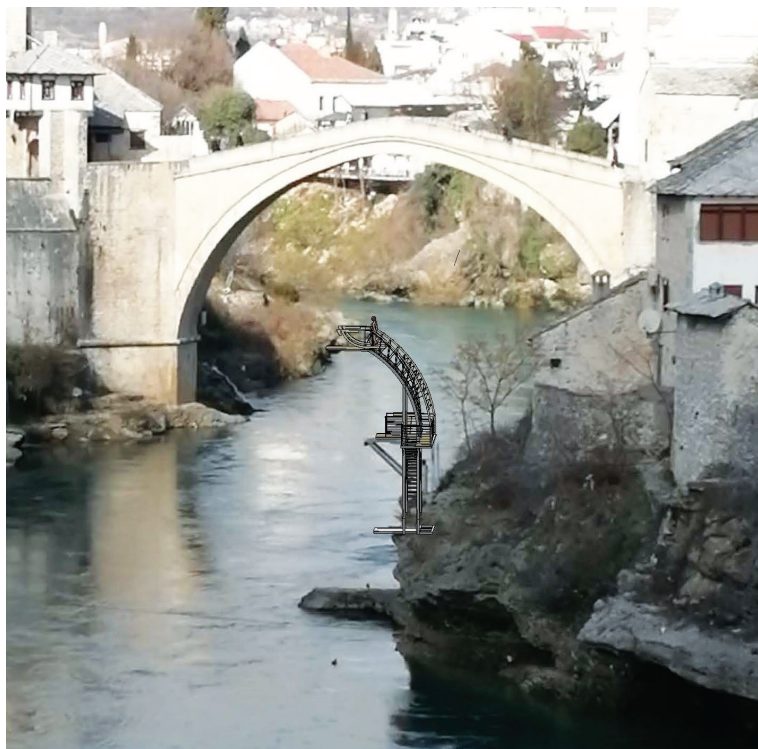

Fibran i tu nudi XPS kao rješenje za bazu plutajućeg objekta. Naime, XPS je materijal koji je našao svoju prvu primjenu našao kao plutače za marince u II svjetskom ratu. Lagan, čvrst i topao na dodir i još k tome ne upija vodu, nakon rata našao je i svoju primjenu u graditeljstvu. Tako je prvi obrnuti krov, gdje je toplinska izolacija izložena vlazi i vodu, nastao u Americi davne 1948 godine. Mogli bismo reći da je toplinska izolacija od XPS-a je dama u respektabilnim godinama, no nova rješenja i upravo inovativne primjene materijala, čine ga i danas mladim i aktualnim – možda danas i više nego ikad, kad govorimo o štednji energenata za grijanje i hlađenje. Sve ekstremniji klimatski uvjeti kojima smo izloženi i zimi i ljeti, traže rješenja koja će pasivno, bez upotrebe energenata, naše kuće učiniti ugodnim i štedljivim za život.

Z.UGLJEN: Volim ovakve male projekte u kojima se vidi sirov materijal. Element koji je ujedno i konstruktivni i završni. Kao na primeru Ca'binera, gde je sva daska unutra i vani ujedno i konstrukcija, te drži kućicu stegnutom, nema suvišnih elemenata, nema šminkanja i uljepšavanja. Konstruktivni skelet od 9 okvira je podignut za jedan dan, poslije je samo bilo čavljanje uz neizbježnu hidro i termo izolaciju.

Upravo su nas je povezala tema termo-izolacije. Igrom slučaja, pri gradnji CaBinera se pri ruci našao FIBRANxps. Kako se za sljedeće projekte ne bi oslanjali na slučaj, naš je susret zapečatio buduću suradnju, gdje je Fibran ponudio podršku, kako onu tehničku, tako i u materijalima kojima se osigurava osnovna zadaća svake kuće – da bude „sklonište“ od kiše i hladnoće.

Jedan od malih projekata na kojima Zorana Ugljen radi je i Red Bull skakaonica na Neretvi.

Z.UGLJEN: ...to je konstrukcija, služi svrsi, ali taj čelik ujedno čini i skulpturu u prostoru. I tu mora biti dobra suradnja arhitekta i statičara. Penjača i osiguravača. Divim se Calatravi i njegovim konstrukcijama, potom mostovima, pa eto, možda je Ajfelov toranj najbolji prikaz te filozofije, nema suvišnog, a opet je lijepo u svojoj formi i konstrukciji.

Ovdje sam se trudila da spriječim da naprave nešto jeftino, samo da zadovolje upotrebnu funkciju. Ja sam htjela zadovoljiti i estetiku. To nije negdje na skrivenom mjestu u nečijoj bašti, to stoji u Starom gradu, pored mosta. Tu ikari treniraju, tu tradicija nastavlja da živi, tu se neupućeni upoznaju sa skokom u hladnu Neretvu, sa toga mjesta se skače prije nego što vas puste da skočite sa impozantnog Starog mosta.

Žar kojim Zorana opisuje svoju unutarnju i dnevnu borbu, da ni jedna od njezinih dviju ljubavi ne bude zakinuta, govori o ljudskom biću kojeg najčešće nazivamo renesansnim, misleći pri tom na čovjeka s više interesa, spretnog u više vještina. Upravo tako ulogu arhitekta u modernom svijetu definira Steven Holl u svom tekstu Intertwining (ispreplitanje).

Sinergija bračnog para Ugljen isprepliće se, uz brigu o njihova dva dječaka i na profesionalnom planu, u projektima za djecu. Tako je nastao i projekt KidZid kojeg upravo plasiraju na tržište. Prema riječima arhitekta, to je modularni element za djecu uzrasta 2-15g.

Z.UGLJEN: Djeca imaju prirodnu potrebu da se penju, da se hvataju. Time razvijaju motoriku i angažiraju sve mišiće u tijelu, streme visinama, od onog malog koji imitira roditelje, do onih većih koji bi da dotaknu plafon. Djeci je prirodno da se penju, trče, skaču, u tom procesu i da padaju, ali ih upravo roditelji u tome spriječavaju, da bi ih lišili povrede. Djeci tako usađujemo strahove. Ne treba im braniti, treba ih naučiti kako da se dočekaju na noge, kako "bezbjedno" pasti, ako do toga i dođe, obezbijediti podlogu, biti im osiguravač sa početka priče, podupirati i pružiti im slobodu da istražuju visine. Drago nam je biti dio ove priče, jer upravo je suprug (Vedran Ugljen) diplomirao na tom fakultetu, magistrirao je na temi penjanja, zalagao se za razvoj ovog sporta na teritoriji Mostara i šire, na kraju, upoznali smo se na jednom takmičenju u penjanju, koje je neraskidiv dio naših života.

Ako sam uspjela da vam dočaram šta je stil života penjača, shvatit ćete zašto me privlači da nešto radim u sklopu toga i kad ne mogu da penjem. Tako je nastao Ca'biner, tako nastaje KIDZID, tako dizajniram vještačke stijene za treniranje.

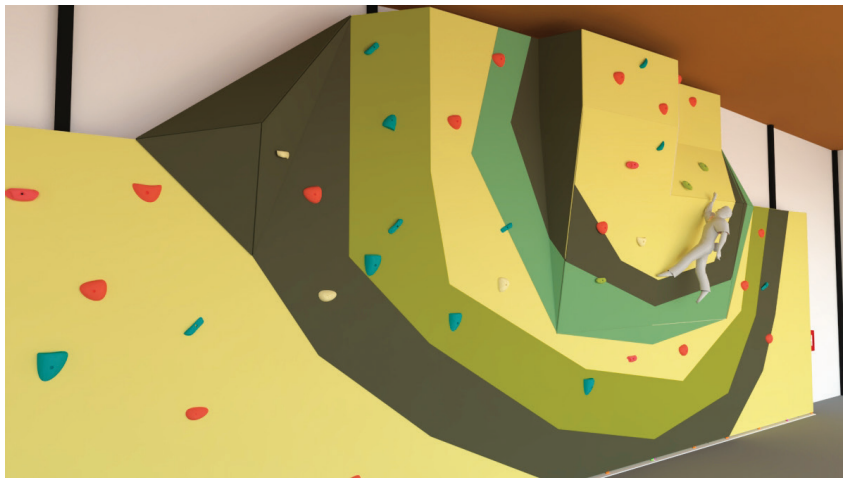

Upravo je ovih dana promovirana vještačka stijena na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja u Sarajevu. „U okviru projekta „Magična penjališta Bosne i Hercegovine“, financiranog od strane Europske unije i Savezne Republike Njemačke, dana 5.7.2021. je održana promocija prve generacije polaznika modula edukacije za zvanje „Sportski penjač“ i vještačke stijene za penjaštvo, prve takve u BiH, koju posebnom čine izgled i površina od 120 m², te korišteni materijal koji ne dozvoljava klizanje prilikom penjanja.“ (www.unsa.ba)

Osim vještačke stijene na fakultetu, opremit će se i 10 novih penjališta u 10 opština i sve to praćeno brojnim aktivnostima, mapiranjem, razvoju aplikacija i reklamiranjem sporta.

Z.UGLJEN: Vještačka stijena na fakultetu ima korisnu površinu od 120m², 950 hvatova sa 4 "lead" smjera za trening. Do sada su se stijene uglavnom radile od OSB ploča ili voodootporne šperploče. Mi smo ovog puta premazali ploče materijalom koji u sebi ima sitnu granulaciju pijeska, tako da

se postigne taktalna površina i spriječi klizanje „penjačica“. Na taj način se simulira gruba podloga prirodne stijene. Posebna obuća koja se koristi u penjanju - penjačice/penje, su napravljene tako da im se gumena obloga lijepi za površinu, da lakše penjemo.

I još malo o arhitekturi...

Užasava me da i dalje u današnje vreme imamo sve ove slojeve u podu, zidu, plafonu. Gradiš prvo pa skrivaš, mažeš, popravljaš, oblažeš, stružeš, bojiš. To je tako dug proces. Apsurdan. Vidim da postoje već neki blokovi kao lego kockice, ali opet imamo toliko još žica, kablova, cijevi.. Onda otvori sa tim kvakama, šarkama, dihtovanjem.. Kao da smo namjerno htjeli sebi da zakompliciramo život. Ne znam šta će biti u budućnosti, ali se nadam da kuće neće biti ovoliko naporne i dosadne za graditi. Vjerujem u nanostrukture, nano i biomaterijale, možda se i ovi 3d printani objekti proljepšaju vremenom.

Iza ovih riječi stoji arhitektica-inženjer, koja kad penje misli o materijalima, a kad projektira, misli o potrebi korisnika, bilo da se radi o penjaču ili obitelji za koju projektira kuću s bazenom u Blagaju. Svaki detalj je važan, jedno ne isključuje drugo, niti je jedno važnije od onog drugog. I kako je sama arhitektica Zorana Ugljen u uvodu ovog razgovora rekla: "Zato tražiš znak da si i dalje na pravom putu..."

Za Fibran, razgovor vodila:
TANJA HERR, dipl.ing.arh

Trajna i energetska
učinkovita rješenja
od temelja do
krova.

Saznajte
VIŠE

www.FIBRAN.ba

